

SİYASET, EKONOMİ ve YÖNETİM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

RESEARCH JOURNAL OF
POLITICS, ECONOMICS AND MANAGEMENT

April 2019, Vol:7, Issue:3

Nisan 2019, Cilt:7, Sayı:3

P-ISSN: 2147-6071

E-ISSN: 2147-7035

Journal homepage: www.siyasetekonomiyonetim.org

Gençlerin Mobil Cihazlara Bağımlılıkları Üzerine Bir Araştırma *A Research on Dependence of Young People on Mobile Devices*

Dr. Öğr. Üyesi Okan ORAL

Akdeniz Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Mekatronik Mühendisliği Bölümü, okan@akdeniz.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ

ÖZET

Makale Geçmişi:

Geliş 15 Aralık 2018
Düzeltilme 18 Ocak 2019
Kabul 20 Şubat 2019

Anahtar Kelimeler:

Mobil Bağımlılık, Teknoloji
Bağımlılığı, Faktör Analizi

© 2019 PESA Tüm hakları saklıdır

Mobil cihazlar, günümüzde her alanda kullanılan teknolojik cihazlar haline gelmiştir. Özellikle son on yılda üretilen mobil cihazlarla, bir bilgisayar ile yapılabilecek tüm işlemler yapılabilmektedir. Bu çalışmada gençlerin mobil cihazlara bağımlılığını etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla online anket metodu ile gençlerin yoğun olduğu üniversite öğrencilerinden veri toplanmıştır. Araştırmada 261 katılımcıdan kolayda örnekleme metodu ile elde edilen veriler amaca uygun istatistik programında analiz edilmiştir. Araştırmada güvenilirlik analizi, doğrulayıcı faktör analizi, betimsel analizlere yer verilmiş ayrıca t testi ve anova testi analizleri yapılmıştır.

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article History:

Received 15 December 2018
Received in revised form 18 January 2019
Accepted 20 February 2019

Keywords:

Mobile Addiction, Technology
Addiction, Factor Analysis

© 2019 PESA All rights reserved

Mobile devices have become the technological devices used in every field today. Especially with the mobile devices produced in the last decade, all operations that can be performed with a computer can be performed. The aim of this study was to determine the factors affecting the dependence of young people on mobile devices. For this purpose, online survey method was used to collect data from university students. In the study, the data obtained from 261 participants by easy sampling method were analyzed in the statistical program suitable for the purpose. Reliability analysis, confirmatory factor analysis, descriptive analysis and t-test and anova test were used.

GİRİŞ

Bilgiye daha hızlı ulaşmanın önemli olduğu çağımız, mobil cihazların hayatımızdaki önemini arttırmaktadır. İş dünyasında yer alan birçok farklı sektörün yanında eğitim sektörü de internet ve mobil teknolojilerinden yararlanmaktadırlar. Nitekim eğitim alanına getireceği katkı düşünüldüğünde önemli bir potansiyele sahip olan mobil cihazlar çoklu ortan becerileri sayesinde verimliliği ve etkinliği her koşulda destekleyebilir niteliktedir (Ağca ve Bağcı, 2013: 296).

Mobil cihazların katkılarının yanında bağımlılık oluşturma gibi bir özelliği de bulunmaktadır. Bağımlılık sadece madde bağımlılığı ile sınırlı olmayan bir kavram olup, davranışsal bağımlılık üzerine yapılan araştırmalar bu tür konuları kapsamaktadır. Bağımlılık, insanda heyecan oluşturulan her şey olarak tanımlanırken, akıllı telefonların da bireylerde heyecan uyandırdığı ölçüde bağımlılığa neden olmakta olduğu belirtilmektedir (Ünal, 2015: 9; Kuyucu, 2017: 326).

Mobil cihazlar arasında yer alan akıllı telefonlar ve mobil ağ teknolojileri birçok alanda olduğu gibi eğitim-öğretimin desteklenmesi için de kullanılmaktadır (Chaisatien ve Akahori, 2007; Wang ve diğ., 2009; Erdem ve diğ., 2016: 925). Söz konusu teknolojinin bu yönü ile öğrenmeyi desteklemesine karşın sosyal yaşamın her boyutunda yoğun olarak kullanılmasından kaynaklanan rahatsızlıklar da bulunmaktadır (Campbell ve Russo, 2003; Campbell, 2004; Erdem ve diğ., 2016: 925). Bilgisayar, internet, çevrimiçi oyun, sosyal medya, mobil telefon gibi bağımlılıklar, davranışsal bağımlılıklar çerçevesinde araştırılan konulardır (Chaisatien ve Akahori, 2007; Wang ve diğ., 2009; Erdem ve diğ., 2016: 925).

İnsani Yardım Vakfı'nın öğrenciler üzerine yapmış olduğu araştırmada gençler arasında akıllı telefon kullanımları konusunun üzerinde durulması gereken bir düzeyde olduğu ifade edilerek, mobil bağımlılığın risk oluşturduğu belirtilmektedir (İHH, 2015). Ancak araştırmalarda mobil telefon ve mobil internet bağımlılıkları üzerine yeterince araştırmaların yapılmadığı da görülmektedir. Gençlerin mobil cihazlara bağımlılıklarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi bu çalışmanın amacı olarak belirlenmiştir. Ayrıca mobil cihaz bağımlılığı ile sosyo-demografik değişkenler arasındaki durumu tespit etmek de araştırmanın diğer bir amacıdır.

1. Kavramsal Çerçeve

1.1. Mobil Öğrenme ve Mobil Cihaz Kavramı

Mobil öğrenme, belirli bir yere bağlı olmadan eğitim içeriğine erişebilmeyi, dinamik olarak üretilen hizmetlerden yararlanmayı ve başkalarıyla iletişimde bulunmayı sağlayan, kullanıcının bireysel olarak gereksinimine anında cevap vererek üretkenliğini ve iş performansı verimliliğini arttıran, mobil teknolojiler aracılığıyla ve genellikle internet kullanılarak gerçekleşen bir öğrenme yöntemi olarak ifade edilmektedir (Zengin ve diğ., 2018:19).

Hücresel bağlantı ve diğer kablosuz bağlantı elemanlarını kullanarak radyo/uydu sinyalleri üzerinden bağlantı gerçekleştirebilme yeteneğine sahip olan cihazların tümü mobil cihazlar olarak isimlendirilmektedir. Mobil cihazlar herhangi bir kablosuz bağlantı seçeneğini kullanarak iletişim sağlayabilen, gelişmiş işletim sistemlerini içerisinde barındıran, taşınabilir olma özelliğine sahip olan tüm telekomünikasyon cihazlarına verilen genel isimdir. Günümüzde kullanılan akıllı cihazlar, eski tip cep telefonları ve tablet bilgisayarların tümü mobil cihazlar kategorisinde ele alınmaktadır. Mobil cihazların büyük bir kısmı ses yardımıyla iletişime olanak sunduğu gibi kısa mesaj ve multimedya mesajı ve internet gibi yöntemlerle de iletişim sağlayabilmektedir (<https://wmaraci.com/nedir/mobil>).

1.2. Bağımlılık Kavramı

Bir kimseye/nesneye maddi-manevi açıdan düşkün olma durumudur. Türk Dil Kurumu bağımlılığı sigara, alkol, uyuşturucu gibi kötü alışkanlıklara aşırı düşkünlük olarak tanımlamaktadır. Bağımlılık, bağımlılık potansiyeline sahip farklı davranışlarla ilişkilendirilmekte ve sosyal hayatı etkileyen bir hastalık olarak kabul edilmektedir (Griffiths, 1995; Leshner, 1997; Fidan 2016:436). Önceleri alkol, sigara ve uyuşturucu madde çerçevesinde düşünülen bağımlılığın tanımı 1987'den sonra bağımlılık yapan davranışları da

kapsayacak şekilde genişletilmiş ve hastalık riskini yükselten kompulsif alışkanlık deseni olarak sosyal/kişisel bir problem olarak tanımlanmıştır (Bettinardi-Angres ve Angres, 2010, Marlatt ve diğ., 1988; Fidan 2016:436). Yapılan bu tanımlama alkol, sigara, uyuşturucu gibi fiziksel bağımlılık yapan maddelerin yanı sıra, tekrarlama özelliğine sahip davranışların da bağımlılık oluşturabileceğini belirtmektedir. Bu açıdan madde bağımlılığı (sigara, alkol, esrar, eroin) ve davranışsal bağımlılık (kumar, yeme, egzersiz, teknoloji, internet, mobil telefon) olmak üzere iki tip bağımlılıktan söz edilebilir (Turel ve diğ., 2011; Fidan 2016: 436).

1.3. Davranışsal Bağımlılıklar

1.3.1. Internet, Sosyal Medya, Dijital Oyun ve Teknoloji Bağımlılıkları

Internet Bağımlılığı; internet bir yandan insanların pek çok ihtiyacını karşılarken, diğer yandan da bağımlılığın gelişmesine neden olmaktadır (Goldberg, 2006; Batıgün Durak ve Kılıç, 2011: 2). Konuya ilişkin bir kurama göre, internetin kişiye hoşlandığı türden iletişim deneyimleri sağlaması bazı bireylerin çok fazla internet kullanmasına neden olmakta ve bu fazla kullanım da bağımlılık benzeri davranışları oluşturmaktadır (Stephenson, 1988; Batıgün Durak ve Kılıç, 2011: 2). Yapılan çalışmalarda internet bağımlılığı ile “internet kullanım süresi” ve “internetin etkileşim amaçlı kullanımı” arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğu belirtilmektedir (Yang ve Tung, 2004, Batıgün Durak ve Kılıç, 2011: 2).

Sosyal Medya Bağımlılığı; günümüzde internet bağımlılığı olarak bilinen problemli internet kullanımının sosyal paylaşım ağlarının popüleritesinin atmasıyla beraber sosyal medya bağımlılığına dönüşmesi olarak tanımlanmaktadır (Kırık, 2013: 90).

Dijital Oyun Bağımlılığı; çevrimiçi oyunların yaygınlaşmasıyla beraber ortaya çıkan ve oyuncunun oyunu bırakamaması, oyunu gerçek hayatla ilişkilendirmesi, günlük yaşamını ve görevlerini aksatması olarak görülen, internet bağımlılığının “spesifik bir alt tipi” konumunda olan çevrimiçi oyun bağımlılığıdır (Gündüz, 2015: 224; Horzum, 2011; Young, 2009: 356; Eşitti, 2015: 81).

Teknoloji Bağımlılığı; teknolojik cihazlarının aşırı kullanımlarından kaynaklanan mental bir durumdur (Turel ve diğ., 2011:1044; Fidan 2016: 437). Teknolojik büyüme ile artan toplumsal problem olarak kabul edilmektedir (Young, 2007; Fidan 2016: 437).

1.3.2. Mobil Bağımlılık (Akıllı Cihaz Bağımlılığı)

Akıllı cihaz kullanımı genellikle cep telefonu kullanımı içinde değerlendirilmektedir. Ancak cep telefonu ile akıllı telefon tanım olarak birbirinden ayrılmaktadır. Basit cep telefonları sesli iletişim ve kısa mesaj servisinin kullanımına imkan sağlarken, akıllı telefonlar Windows Phone, iOS, Symbian OS, Android, Linux gibi çok farklı işletim sistemiyle çalışarak internete erişim, konum bulma, paylaşma, sosyalleşme gibi faydalar sağlamaktadır (Çakır ve Demir, 2014: 215; Kuyucu, 2017: 332). Akıllı telefonlar bu işletim sistemlerinden birini kullanarak kullanıcılarına hizmet sunmakta, sadece iletişim amaçlı değil, multimedya, bankacılık, oyun, sağlıklı yaşam takibi vb. uygulamalar ile cepte taşınan bilgisayar niteliğinde kabul edilmektedir (De Prato ve diğ., 2014: 20; Kuyucu, 2017: 332-333). Akıllı telefon kullanımı, birçok insan için hayatı daha kolay hale getirmesine rağmen aynı zamanda psikolojik açıdan bazı sorunlara da sebep olabilmektedir. Bu sorunların en önemlisi, akıllı telefon bağımlılığıdır. Akıllı telefon bağımlılığı görece yeni bir olgu olduğu için bu bağımlılık türünün belirtilerini tanımlayan çalışmalara da çok az rastlanılmaktadır (Kim ve diğ., 2014:1, Aktaş ve Yılmaz, 2017: 87).

Internet bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, dijital oyun bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığı “aşırı kullanım, kullanma isteğini doyuramama, aşırı kullanımdan dolayı aktivitelerin ihmal edilmesi, aşırı kullanımın sosyal ilişkilere zarar vermesi, negatif duygu ve yaşam stresinden bir kaçış aracı olarak kullanma, kullanımı azaltma ve durdurmada problemler yaşama, kullanımın mümkün olmadığı durumlarda gergin ve sinirli olma, kullanım süresi ve miktarına ilişkin yalan söyleme durumu” olarak tanımlanabilmektedir (Anonymous, 2013; Kwon ve diğ., 2013; Young, 1998; Van Den ve diğ., 2016; Savcı ve Aysan, 2017: 204).

2. Metodoloji

Araştırmada anket tekniğine dayalı bir saha araştırması yapılmıştır. Veriler anket formu ile online yöntemle toplanmıştır. Toplanan veriler, amaca uygun istatistik programında analize tabi tutulmuş, güvenilirlik analizi, doğrulayıcı faktör analizi ve betimsel analizler kullanılmıştır.

2.1. Amaç ve Sorular

Gençlerin mobil bağımlılığını etkileyen faktörleri belirlemek ve mobil bağımlılık düzeylerini farklı değişkenler açısından incelemek araştırmanın amacı olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda 261 üniversite öğrencisinden anket yöntemi ile veri elde edilmiştir. Araştırmada aşağıdaki hipotezler sınanmıştır.

H1:Gençlerin mobil bağımlılığı cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

H2:Gençlerin mobil bağımlılığı medeni duruma göre farklılaşmakta mıdır?

H3:Gençlerin mobil bağımlılığı yaşa göre farklılaşmakta mıdır?

H4:Gençlerin mobil bağımlılığı okumakta olduğu bölüme göre farklılaşmakta mıdır?

H5:Gençlerin mobil bağımlılığı aile gelir durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

H6:Gençlerin mobil bağımlılığı aslen hangi bölgeden oldukları duruma göre farklılaşmakta mıdır?

2.2. Evren ve Örneklem

Akdeniz Üniversitesi'nin Mühendislik Fakültesi'nde 2017-2018 akademik yılında kayıtlı olan öğrenciler araştırma evrenini oluşturmaktadır. Örneklemi ise, ihtimalsiz örnekleme yöntemlerinden kolayca örnekleme yöntemine göre belirlenen ve belirtilen okulda okuyan, çalışmaya gönüllü katılan 261 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklemeye dahil edilen öğrencilerden online anket metodu ile veriler elde edilmiştir. Araştırmacının, örnekleme girecek öğeleri yakın çevresinden yararlanarak örnekleme dâhil etmesine kolayca örneklem denir. Kolayca örneklem, diğer örneklem tekniklerine göre daha kolay ve ucuzdur (Nakip ve Yaraş, 2016: 239-240).

2.3. Ölçüm Aracı

Araştırma için iki bölümden oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Birinci bölümde, gençlerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular, ikinci bölümünde Fidan, (2016) tarafından geliştirilen “Mobil Bağımlılık Ölçeği”ne ait ölçekli sorular kullanılmıştır. Ölçek; “Uzaklaşım Belirtileri”, “Tekrarlama”, “Belirginlik” ve “Tolerans” adı altındaki dört bileşenden ve bireyin mobil bağımlılığını alt boyutlarıyla ölçen ve 5’li Likert türü derecelmeyi (1 Kesinlikle Katılmıyorum, 5 Kesinlikle Katılıyorum) kullanan 10 ifadeden oluşmaktadır. Bu ölçekten elde edilecek puan dağılımı “10-50” puan aralığındadır.

2.4. Ölçeğin Güvenilirliği ve Doğrulayıcı Faktör Analizi

2.4.1. Güvenilirlik Analizi

Tablo 1’de “Mobil Bağımlılık Ölçeği” nin Cronbach Alpha güvenilirlik değerleri verilmiştir. Alpha katsayısı “ $0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değil, $0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşük, $0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise oldukça güvenilir ve $0.80 \leq \alpha < 1$ ise yüksek derecede güvenilirdir” (Kayış, 2014: 405). Buna göre ölçeğin alt boyutlarını oluşturan Uzaklaşım Belirtileri, Tekrarlama ve Tolerans boyutlarının “oldukça güvenilir”, Belirginlik boyutunun “düşük derecede güvenilir” olduğu söylenebilir. Araştırmada kullanılan ölçeğin Cronbach’s Alpha değeri 0,880 olarak bulunmuştur. Bu değere göre ölçeğin güvenilirlik düzeyi yüksektir.

Tablo 1: Ölçek Bileşenlerine Ait Analiz Sonuçları

Bileşenler	Ortalama	Standart Sapma	İfade Sayısı	Cronbach's Alpha
Uzaklaşım Belirtileri	2,1705	1,10708	2	0,739
Tekrarlama	2,5683	1,13082	3	0,783
Belirginlik	2,2586	0,97821	2	0,519

Tolerans	2,9630	1,14761	3	0,831
Toplam	2,4901	0,87569	10	0,880

2.4.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi

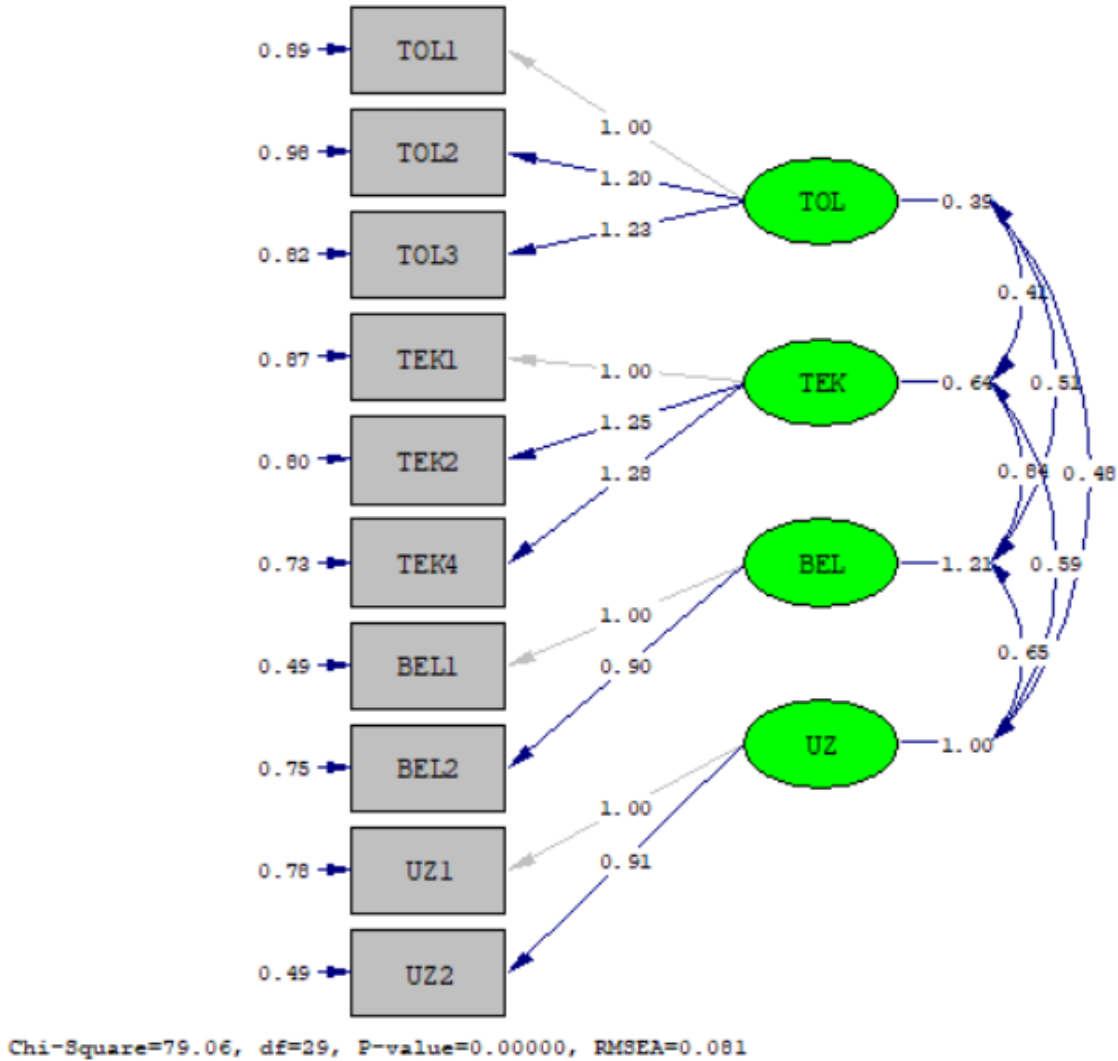
Birbirleriyle ilişkili olan değişkenleri tek bir grup altında toplamak amacıyla veriye Birincil Seviye Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. Burada faktörler gizil değişkenler, ankette yer alan sorular ise gözlenen değişkenler olarak kullanılmıştır.

2.4.3. Birincil Seviye Doğrulayıcı Faktör Analizi

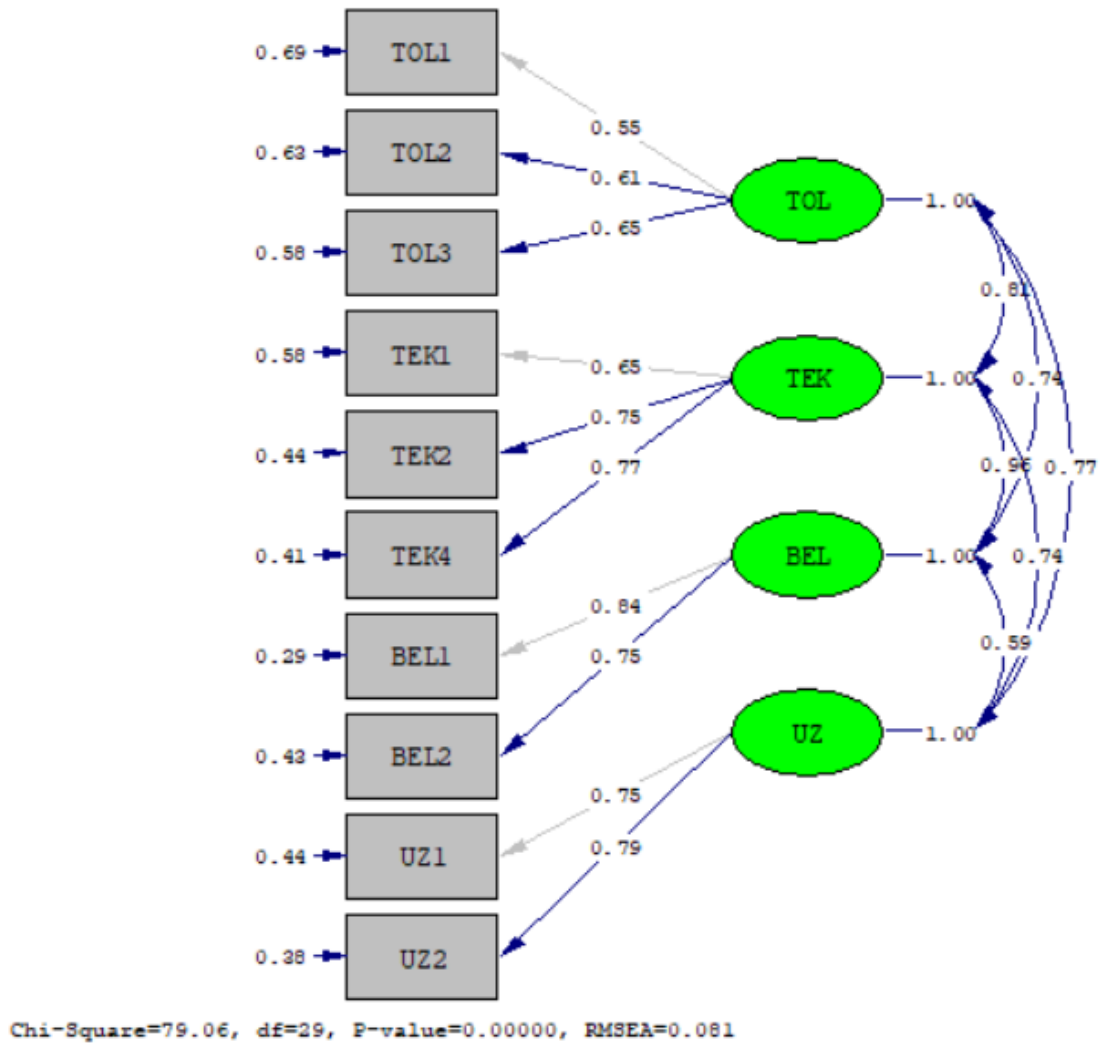
Bu adımda gizil ve gözlenen değişkenleri temsil eden şekillerle yapısal model çizilmiş, değişkenler bu şekillere atanmıştır. Faktör analizi sonuçları göz önünde bulundurularak gruplamalar yapılmış, gizil değişkenlere ilgili gözlenen değişkenler bağlanmıştır.

Birincil seviye doğrulayıcı faktör analizi parametrelerinin parametre tahminleri şekil 1'de, faktör yükleri şekil 2'de gösterilmiştir. Ayrıca birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarının detaylı sunumu Tablo 2'de yapılmıştır.

Şekil 1: Birincil Seviye DFA Modeli Parametrelerinin Tahmini

Şekil 2: Birincil Seviye DFA Modeli Parametrelerinin Faktör Yükleri

Tablo 2: Faktörler ve Faktör Yükleri

Faktör/Madde	Standartlaştırılmış Yükler	t-değeri	R2
Uzlaşım Belirtileri			
Uzlaşım Belirtisi 1	0,44	7,27	0,653
Uzlaşım Belirtisi 2	0,38	6,13	0,538
Tekrarlama			
Tekrarlama 1	0,58	10,28	0,467
Tekrarlama 2	0,44	9,34	0,573
Tekrarlama 4	0,41	8,97	0,607
Tolerans			
Tolerans 1	0,69	9,87	0,519
Tolerans 2	0,63	9,31	0,669
Tolerans 3	0,58	8,72	0,673
Belirginlik			
Belirginlik 1	0,29	7,27	0,361
Belirginlik 2	0,43	6,13	0,343

Elde edilen model, çalışma amacına uygun program ile analiz edilmiş, tahmin sonuçları, uyum indeksleri bulunmuştur. Bulunan uyum indeksleri referans değerleri ile birlikte Tablo 3'tedir.

Tablo 3: Modelin Uyum İndeksleri

Uyuşma İstatistikleri	Ölçeğin Uyum Değerleri	İyi/Mükemmel Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
χ^2	78,40	$0 \leq \chi^2 \leq 2sd$	$2sd \leq \chi^2 \leq 3sd$
χ^2/sd	2,70	$0 \leq \chi^2/sd \leq 2$	$2sd \leq \chi^2/sd \leq 5$
RMSEA	0,081	$0 \leq RMSEA \leq 0.05$	$0.05 \leq RMSEA \leq 0.08$
GFI	0,94	$0.90 \leq$	$0.85 \leq$
AGFI	0,89	$0.90 \leq AGFI \leq 1$	$0.85 \leq AGFI \leq 0.90$
RMR	0,079	$0.0 \leq RMR \leq 0.05$	$0.05 \leq RMR \leq 0.08$
IFI	0,98	$0.95 \leq IFI$	$0.90 \leq IFI$
CFI	0,98	$0.95 \leq CFI, 1 = CFI$	$0.90 \leq CFI$
NNFI	0,96	$0.95 \leq NNFI$	$0.90 \leq NNFI$

Tablo 3'e göre birincil seviye doğrulayıcı faktör analizi sonuçları ile ilgili olarak uyum indeksleri χ^2 , χ^2/sd , RMSEA, AGFI ve RMR kabul edilebilir uyum içerisinde yer almakta bunun yanında GFI, CFI, IFI ve NNFI ise iyi/mükemmel uyum içerisinde bulunmaktadır.

2.5. Kısıtlar

Araştırmanın en önemli kısıtı küçük bir örneklem üzerinde ve sınırlı bir zaman diliminde yapılmış olması diğer önemli kısıtı da nitel araştırma yöntemleri ile desteklenmemesidir.

2.6. Analizler ve Bulgular

2.6.1. Demografik Bulgular

Gençlerin demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 5'de sunulmuştur. Araştırma bulgularına göre gençlerin yaklaşık %40'ı kadın, %60'ı erkektir. 261 katılımcının yaklaşık %79'u 17-22 yaş aralığında bulunmaktadır. Gençlerin medeni durumuna bakıldığında %96,9'unun bekâr olduğu tespit edilmiştir. Gençlerin %46,4'ü Gıda Mühendisliği, %18,8'i Jeoloji Mühendisliği, %18,0'i İnşaat Mühendisliği, %14,2'si Makine Mühendisliği ve %2,7'si Çevre Mühendisliği Bölümü öğrencisidir. Gençlerin ailelerinin aylık gelir ortalaması 1405-2790 TL aralığındadır. Gençlerin %47,1'i "hangi bölgedensiniz?" sorusuna Akdeniz Bölgesi olarak yanıt vermiştir.

Tablo 5: Ankete Katılan Gençlerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Bölümü	n	%	Medeni Durum	n	%
Çevre Mühendisliği	7	2,7	Bekar	253	96,9
Gıda Mühendisliği	121	46,4	Evli	8	3,1
İnşaat Mühendisliği	47	18,0	Toplam	261	100,0
Jeoloji Mühendisliği	49	18,8	Yaş	n	%

Makine Mühendisliği	37	14,2	17-22	207	79,3
Toplam	261	100,0	23-28	49	18,8
Gelir	n	%	29-34	3	1,1
1404 ve altı	46	17,6	35-40	2	,8
1405-2790	87	33,3	Toplam	261	100,0
2791-3340	54	20,7	Bölgesi	n	%
3341-5094	38	14,6	Akdeniz Bölgesi	123	47,1
5095 ve üzeri	36	13,8	Doğu Anadolu Bölgesi	13	5,0
Toplam	261	100,0	Ege Bölgesi	39	14,9
Cinsiyeti	n	%	Güney Doğu Anadolu	9	3,4
Erkek	157	60,2	İç Anadolu Bölgesi	31	11,9
Kadın	104	39,8	Karadeniz Bölge	12	4,6
Toplam	261	100,0	Marmara Bölgesi	34	13,0
			Toplam	261	100,0

2.6.2. Mobil Bağımlılığın Sosyo-Demografik Özelliklere Göre T-Testi ve Anova Testi Sonuçları

Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov ile test edilmiştir. Bu teste göre verilerin normal dağıldığı hipotezi reddedilmiştir ($p < 0,05$). Diğer normallik analizi olan çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde ise, bu değerlerin $-1,50$ ve $+1,50$ aralığında kaldığı belirlenmiş, verilerin normal dağıldığı hipotezi kabul edilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013: 148).

Tablo 6: Gençlerin Mobil Bağımlılıklarının Cinsiyete Göre T -Testi Sonuçları

Boyutlar	GRUP	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Uzaklaşım Belirtileri	Erkek	157	2,0892	1,04927	-1,461	0,145
	Kadın	104	2,2933	1,18365		
Tekrarlama	Erkek	157	2,4968	1,13204	-1,257	0,210
	Kadın	104	2,6763	1,12580		
Belirginlik	Erkek	157	2,1911	0,97161	-1,373	0,171
	Kadın	104	2,3606	0,98399		
Tolerans	Erkek	157	2,8195	1,12817	-2,506	0,013
	Kadın	104	3,1795	1,14807		

Tablo 6'da araştırmaya katılan gençlerin uzaklaşım belirtileri, tekrarlama, belirginlik ve tolerans puanları ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan t-testi sonucu bulunmaktadır. Yapılan analize göre; mobil bağımlılık ölçeğinin alt boyutları olan tolerans boyutunda gençlerin cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığı bulunmakta iken ($p < 0,05$) diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0,05$).

Tablo 7: Gençlerin Mobil Bağımlılıklarının Medeni Duruma Göre T -Testi Sonuçları

Boyutlar	GRUP	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Uzaklaşım Belirtileri	Bekar	253	2,1660	1,09929	-0,368	0,713
	Evli	8	2,3125	1,63299		
Tekrarlama	Bekar	253	2,5837	1,12908	1,233	0,219
	Evli	8	2,0833	1,15126		
Belirginlik	Bekar	253	2,2589	0,97954	0,025	0,980
	Evli	8	2,2500	1,00000		
Tolerans	Bekar	253	2,9802	1,14629	1,370	0,172
	Evli	8	2,4167	1,12335		

Tablo 7'de araştırmaya katılan gençlerin uzaklaşım belirtileri, tekrarlama, belirginlik ve tolerans puanları ortalamalarının medeni duruma göre anlamlı bir farklılık gösterip

göstermediğini tespit etmek için yapılan t-testi sonucu bulunmaktadır. Yapılan analize göre; Mobil Bağımlılık ölçeğinin alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 8: Gençlerin Mobil Bağımlılıklarının Yaş Grubuna Göre Anova Testi Sonuçları

Boyutlar	GRUP	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Uzaklaşım Belirtileri	17-22 Yaş	207	2,1618	1,08460	0,202	0,895
	23-28 Yaş	49	2,2041	1,22440		
	29-34 Yaş	3	2,5000	1,32288		
	35-40 Yaş	2	1,7500	0,35355		
Tekrarlama	17-22 Yaş	207	2,6232	1,10493	2,042	0,109
	23-28 Yaş	49	2,2993	1,21000		
	29-34 Yaş	3	3,5556	1,17063		
	35-40 Yaş	2	2,000	0,47140		
Belirginlik	17-22 Yaş	207	2,2826	0,96722	2,459	0,063
	23-28 Yaş	49	2,1122	1,00657		
	29-34 Yaş	3	3,5000	0,5000		
	35-40 Yaş	2	1,5000	0,0000		
Tolerans	17-22 Yaş	207	3,0209	1,15708	1,948	0,122
	23-28 Yaş	49	2,6803	1,07359		
	29-34 Yaş	3	3,8889	1,34715		
	35-40 Yaş	2	2,5000	0,23570		

Tablo 8'de araştırmaya katılan gençlerin uzaklaşım belirtileri, tekrarlama, belirginlik ve tolerans puanları ortalamalarının yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan Anova testi sonuçları bulunmaktadır. Bu analiz sonuçlarına göre, mobil bağımlılık ölçeğinin tüm alt boyutlarında gençlerin yaş gruplarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 9: Gençlerin Mobil Bağımlılıklarının Okunulan Bölüme Göre Anova Testi Sonuçları

Boyutlar	GRUP	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Uzaklaşım Belirtileri	Jeoloji Mühendisliği	49	2,1837	0,15340	0,436	0,782
	Makine Mühendisliği	37	2,3378	0,19476		
	Çevre Mühendisliği	7	2,000	0,32733		
	İnşaat Mühendisliği	47	2,0319	0,16195		
	Gıda Mühendisliği	121	2,1777	0,10145		
Tekrarlama	Jeoloji Mühendisliği	49	2,2925	1,04224	2,369	0,053
	Makine Mühendisliği	37	2,5045	1,31144		
	Çevre Mühendisliği	7	1,7143	0,65060		
	İnşaat Mühendisliği	47	2,7234	1,23225		
	Gıda Mühendisliği	121	2,6887	1,05737		
Belirginlik	Jeoloji Mühendisliği	49	2,2959	1,03541	0,774	0,543
	Makine Mühendisliği	37	2,0946	1,01268		
	Çevre Mühendisliği	7	1,9286	0,78680		
	İnşaat Mühendisliği	47	2,1809	0,82373		
	Gıda Mühendisliği	121	2,3430	1,01043		
Tolerans	Jeoloji Mühendisliği	49	2,6395	1,10729	2,051	0,088
	Makine Mühendisliği	37	2,8468	1,09881		
	Çevre Mühendisliği	7	2,6190	1,54475		
	İnşaat Mühendisliği	47	2,9645	1,09508		
	Gıda Mühendisliği	121	3,1488	1,15466		

Tablo 9'da araştırmaya katılan gençlerin uzaklaşım belirtileri, tekrarlama, belirginlik ve tolerans puanları ortalamalarının okunulan bölüme göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan Anova testi sonuçları bulunmaktadır. Analiz

sonuçlarına göre, mobil bağımlılığın alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 10: Gençlerin Mobil Bağımlılıklarının Gelir Durumuna Göre Anova Testi Sonuçları

Boyutlar	GRUP	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Uzaklaşım Belirtileri	1404 TL ve altı	46	2,0543	1,00680	1,079	0,367
	1405-2790 TL	87	2,2241	1,13803		
	2791-3340 TL	54	2,0093	1,01168		
	3341-5094 TL	38	2,1447	1,11445		
	5095 TL ve üstü	36	2,4583	1,26703		
Tekrarlama	1404 TL ve altı	46	2,3841	0,96601	0,855	0,491
	1405-2790 TL	87	2,6360	1,15093		
	2791-3340 TL	54	2,4938	1,12851		
	3341-5094 TL	38	2,5175	1,02139		
	5095 TL ve üstü	36	2,8056	1,37408		
Belirginlik	1404 TL ve altı	46	2,0435	0,89954	0,852	0,494
	1405-2790 TL	87	2,3276	0,96698		
	2791-3340 TL	54	2,3426	1,06321		
	3341-5094 TL	38	2,1842	0,79203		
	5095 TL ve üstü	36	2,3194	1,14113		
Tolerans	1404 TL ve altı	46	2,7899	1,17664	0,601	0,662
	1405-2790 TL	87	2,9732	1,06290		
	2791-3340 TL	54	2,9444	1,17584		
	3341-5094 TL	38	2,9649	1,17989		
	5095 TL ve üstü	36	3,1852	1,25343		

Tablo 10'da araştırmaya katılan gençlerin uzaklaşım belirtileri, tekrarlama, belirginlik ve tolerans puanları ortalamalarının aile gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan Anova testi sonuçları bulunmaktadır. Analiz sonuçlarına göre, mobil bağımlılığın alt boyutlarında aile gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 11: Gençlerin Mobil Bağımlılıklarının Bölge Durumuna Göre Anova Testi Sonuçları

Boyutlar	GRUP	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Uzaklaşım Belirtileri	Akdeniz Bölgesi	123	2,2520	1,20002	0,593	0,736
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	9	2,0000	1,17260		
	İç Anadolu Bölgesi	31	2,3065	1,09299		
	Marmara Bölgesi	34	2,0294	1,05845		
	Ege Bölgesi	39	2,0769	0,88510		
	Karadeniz Bölgesi	12	2,2083	1,11719		
	Doğu Anadolu Bölgesi	13	1,8077	0,96907		
Tekrarlama	Akdeniz Bölgesi	123	2,5230	1,17973	1,947	0,074
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	9	2,3704	1,08582		
	İç Anadolu Bölgesi	31	2,9677	1,09326		
	Marmara Bölgesi	34	2,3529	1,04750		
	Ege Bölgesi	39	2,3846	0,94138		
	Karadeniz Bölgesi	12	2,6111	1,27789		
	Doğu Anadolu Bölgesi	13	3,2564	1,11516		
Belirginlik	Akdeniz Bölgesi	123	2,2683	1,05055	0,747	0,613
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	9	2,4444	0,98249		
	İç Anadolu Bölgesi	31	2,4194	0,99244		
	Marmara Bölgesi	34	2,2794	1,00145		
	Ege Bölgesi	39	1,9872	0,76509		
	Karadeniz Bölgesi	12	2,4167	0,70173		
	Doğu Anadolu Bölgesi	13	2,2692	0,99195		

Tolerans	Akdeniz Bölgesi	123	2,9593	1,14725	0,423	0,864
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	9	3,2593	1,34141		
	İç Anadolu Bölgesi	31	3,1505	1,06402		
	Marmara Bölgesi	34	2,9118	1,17008		
	Ege Bölgesi	39	2,8291	1,20154		
	Karadeniz Bölgesi	12	2,7500	0,95479		
	Doğu Anadolu Bölgesi	13	3,0769	1,29210		

Tablo 11’de araştırmaya katılan gençlerin uzaklaşım belirtileri, tekrarlar, belirginlik ve tolerans puanları ortalamalarının bölge durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan Anova testi sonuçları bulunmaktadır. Analiz sonuçlarına göre, mobil bağımlılığın alt boyutlarında bölge durumuna göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

SONUÇ

Mobil teknolojik araçların bilinçli olarak kullanıldığında kullanıcıya birçok kolaylıklar sağladığı görülmektedir. Bunun yanı sıra, mobil teknolojik araçların amacı dışında aşırı derecede kullanımı kullanıcının biyolojik, fizyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Soni ve diğ., 2017: 515-519; Pearson ve diğ., 2016: 193-207).

Bu araştırmada genç kullanıcıların mobil bağımlılığını etkileyen faktörler ve bu faktörler ile sosyo-demografik özellikleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre gençlerin mobil bağımlılık düzeyini belirleyen faktörler uzaklaşım belirtileri, tekrarlar, belirginlik ve tolerans olarak belirlenmiştir. Bu sonuç Fidan tarafından geliştirilen “Mobil Bağımlılık Ölçeği” nin sonucu ile örtüşmektedir.

Araştırmada mobil bağımlılık düzeyi tüm öğrenciler için ortalama 25,15 olarak bulunmuştur. Türkiye’de yapılan benzer bir araştırmada öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri ortalama 90,25 olarak daha yüksek bulunmuştur (Minaz ve diğ., 2017: 282). Ayrıca Güney Kore’de yapılan araştırma sonucuna göre öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu (ortalama 110) tespit edilmiştir (Kwon ve diğ., 2013: 56-93).

Gençlerin mobil teknoloji bağımlılığını önlemek için ailelere ve öğrenciler için ayrı ayrı olarak bağımlılık hakkında bilinçlendirilme faaliyetleri düzenlenebilir.

Konuyla ilgili olarak toplumun diğer kesimlerinden farklı veri toplama araçlarıyla yapılacak çalışmalarda daha farklı sonuçlar elde edilebilir.

KAYNAKÇA

- Ağca, Kağan Rıdvan ve Bağcı Hakkı (2013), “Eğitimde Mobil Araçların Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri”, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, Cilt:2 Sayı:4.
- Aktaş, Hasret ve Yılmaz Nurcan (2017), “Üniversite gençlerinin yalnızlık ve utangaçlık unsurları açısından akıllı telefon bağımlılığı”, *International Journal of Social Sciences and Education Research*, Issue:3, p.85-100.
- Anonymous, (2013), “American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5)”, *Arlington: American Psychiatric Publishing*.
- Batıgün Durak Ayşegül ve Kılıç Nevin (2011), “İnternet Bağımlılığı ile Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler”, *Türk Psikoloji Dergisi*, Sayı: 26, p.1-10.
- Bettinardi, Angres and Kathy Angres Daniel (2010), “Understanding the disease of addiction”, *Journal of Nursing Regulation*, Issue:2, p.31-37.
- Campbell, Scott (2004), “Normative Mobile Phone Use in Public Settings, Paper Presented At The Annual Meeting of the National Communication Association”, *Chicago*.
- Campbell, Scott and Russo Tracy (2003), “The Social Construction of Mobile Telephony: an Application of the Social Influence Model to Perceptions and Uses of Mobile Phones

- within Personal Communication Networks”, *Communication Monographs*, Issue:70, p.317-334.
- Chaisatien, Prach and Akahori Kanji (2007), “A Pilot Study on 3G Mobile Phone and Two Dimension Barcode in Classroom Communication and Support System”, *In Advanced Learning Technologies, 2007, ICALT 2007, Seventh IEEE International Conference on*, p.111-113, IEEE.
- Çakır, Fatma ve Demi Neslihan (2014), “Üniversite Öğrencilerinin Akıllı Telefon Satın Alma Tercihlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 29 Sayı:1, s.213-243.
- De Prato, Giuditla Feijoo, Claiduo and Simon Jean Paul (2014), “Innovations in the video game industry: changing global markets”, *Digiworld Economic Journal*, Issue:2nd Q., p.17-38.
- Erdem, Haluk, Türen Ufuk, Kalkın Gökdeniz ve Deniz Mehmet (2016), “Üniversite Öğrencilerinde Mobil Telefon Yoksunluğu Korkusunun (Nomofobi) Akademik Başarıya Etkisi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Dergisi*, Sayı:21, p.923-936.
- Eşitti, Şakir (2015), “Bilgi Çağında Problemlerli İnternet Kullanımı ve Enformasyon Obezitesi: Problemlerli İnternet Kullanımı Ölçeğinin Üniversite Öğrencilerine Uygulanması”, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Sayı:49, p.75-97.
- Fidan, Hüseyin (2016), "Mobil bağımlılık ölçeği'nin geliştirilmesi ve geçerliliği: Bileşenler modeli yaklaşımı." *Addicta: The Turkish Journal on Addictions* Sayı:3, s.433-469.
- Goldberg, İnternet addiction disorder: Diagnostik criteria. <http://www.Psychom.net/iadcriteria.html>, 17.07.2018.
- Griffiths, Mark (1995), “*Technological addictions*”, *Clinical Psychology Forum*, Issue:76, p.14-19.
- Gündüz, Uğur, Çetinkaya Ahmet, Kırık Ali Murat ve Şahin Özgür Erkut (2015), *Yeni Medyada Değişen Oyun Kültürü: Çevrimiçi Oyunun Yükselişi, Bilişim ve...*, p.221-235, Hiperlink Yayınları, İstanbul.
- Horzum, Mehmet Barış (2011), “İlköğretim Öğrencilerinin Bilgisayar Oyunu Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi”, *Education and Science*, Issue:36, p.56-68.
- İHH, Teknoloji kullanımı ve bağımlılığı açısından Türkiye gençliğinin fotoğrafı. İnsani Sosyal Araştırmalar Merkezi, <http://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/>, 08.08.2018.
- Kayış, Aliye ve Kalaycı Şeref (2014), “*Güvenilirlik Analizi, SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*”, Asil Yayın Dağıtım, s. 404-409, Ankara.
- Kırık, Ali Murat (2013), “*Gelişen Web Teknolojileri ve Sosyal Medya Bağımlılığı*”, *Sosyal Medya Araştırmaları 1: “Sosyalleşen Birey”* p.77-101. Çizgi Yayınevi, İstanbul.
- Kim, Dongil, Lee Yunhee, Lee Juyoung, Nam Jee and Chung Yeoju (2014), “Development of Korean Smartphone Addiction Proneness Scale for Youth”, *Plos One*, Volume 9, Issue 5.
- Kuyucu, Mihalis (2017), “Gençlerde Akıllı Telefon Kullanımı ve Akıllı Telefon Bağımlılığı Sorunsalı: “Akıllı Telefon (Kolik)” Üniversite Gençliği”, *Global Media Journal TR Edition*, Baskı:7.
- Kwon, Min, JoonYeop, Lee, Wang-Youn Won, Jae Woo Park, Jung Ah Min, Changtae Hahn, Xinyu Gu, Ji Hye Choi and Dai Jin Kim (2013), “Development and Validation of a Smartphone Addiction Scale (SAS)”, *PloS One*, Volume:2, Issue:8, p.56-93.
- Leshner, Alan (1997), “Addiction is a brain disease, and it matters”, *Science*, Issue:278, p.807-808.

- Marlatt, Alan, Baer John and Donovan Kıvlahan (1988), "Addictive Behaviors: Etiology and Treatment", *Annual Review of Psychology*, Issue:39, p.223-252.
- Minaz, Ali ve Çetinkaya Bozkurt Özlem (2017), "Üniversite Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılık Düzeylerinin ve Kullanım Amaçlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:9, s.268-286.
- Mobil Nedir?, <https://wmaraci.com/nedir/mobil>, 18.08.2018
- Nakip, Mahir ve Yaraş Eyyup (2016), "SPSS Uygulamalı Pazarlama Araştırmalarına Giriş", *Genişletilmiş ve Yenilenmiş 5. Baskı, Eylül, Seçkin Yayınevi*, s.463, Ankara.
- Pearson, Claire and Hussain, Zaheer (2016), "Smartphone Addiction and Associated Psychological Factors, *Addicta: The Turkish Journal of Addictions*" *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, Issue:3, p.193-207.
- Savcı, Mustafa ve Aysan Ferda (2017), "Teknolojik Bağımlılıklar ve Sosyal Bağlılık: İnternet Bağımlılığı, Sosyal Medya Bağımlılığı, Dijital Oyun Bağımlılığı ve Akıllı Telefon Bağımlılığının Sosyal Bağlılığı Yordayıcı Etkisi. Dusunen Adam" *The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, Issue:30, p.202-216.
- Soni, Ruchi, Ritesh Upadhyay, and Mahendra Jain (2017), "Prevalence of smart phone addiction, sleep quality and associated behaviour problems in adolescents." *International Journal of Research in Medical Sciences* Volume:5 Issue:2, p.515-519.
- Stephenson, William (1988), *The play theory of mass communication*, NJ: Transaction Books.
- Tabachnick, Barbara and Fidell Linda (2013), *Using Multivariate Statistics*, (sixth ed.) Allyn & Bacon/Pearson Education, Boston.
- Turel, Ofir, Serenko Alexander and Giles Paul (2011), "Integrating Technology Addiction and Use: An Empirical Investigation of Online Auction Users", *MIS Quarterly*, Issue:35, p.1043-1061.
- Ünal, Ali Tutkun (2015). *Sosyal Medya Bağımlılığı Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*, Yayımlanmış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, İstanbul.
- Van Den Eijnden Regina, Jeroen Lemmens, Jeroen and Valkenburg Patti (2016), "The Social Media Disorder Scale", *Comput Human Behavior*, Issue:61, p.478-487.
- Wang, Minijuan, Shen Ruimin, Novak Daniel and Pan Xioyan (2009), "The Impact Of Mobile Learning On Students' Learning Behaviours And Performance: Report From A Large Blended Classroom", *British Journal of Educational Technology*, Issue:40, p.673-695.
- Yang, Shu Ching and Tung Chieh Ju (2004), "Comparison of internet addicts and non-addicts in Taiwanese high school", *Computers in Human Behavior*, Issue:23, p.79-96.
- Young, Kimberly (1998), *Caught in the Net: How to Recognize the Signs of Internet Addiction and a Winning Strategy for Recovery* John Wiley & Sons, New York.
- Young, Kimberly (2007), "Cognitive Behavior Therapy with Internet Addicts: Treatment Outcomes and Implications", *Cyberpsychology & Behavior*, Issue:10, p.671-679.
- Young, Kimberly (2009), "Understanding Online Gaming Addiction and Treatment Issues for Adolescents", *The American Journal of Family Therapy*, Issue:37, p.355-372.
- Zengin, Mahmut, Şengel, Erhan, Özdemir, Mehmet Ali (2018), "Eğitimde Mobil Öğrenme Üzerine Araştırma Eğilimleri: Türkiye Örneği", *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, Vol 7 No 1 (2018), s.18-35.